

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

Кафедра суспільно-гуманітарних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедрою

Доц. Оксана Максимець Оксана МАКСИМЕЦЬ

«___» _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Філософія»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(на основі повної загальної середньої освіти)

факультет економіки та бізнесу

2020 – 2021 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» (на основі повної загальної середньої освіти). Мелітополь, ТДАТУ ім. Дмитра Моторного, 2021 р. 15 с.

Розробник: к. філос. н., доц. Ольга Поправко

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук.

Протокол № 5 від «25» січня 2021 року

Завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук

Доц. Оксана МАКСИМЕЦЬ

«25» січня 2021 року

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» (на основі повної загальної середньої освіти)

Протокол № 6 від «27» січня 2021 року

Голова, доц. Анна КОСТЯКОВА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	обов'язкова	
Загальна кількість годин – 120 години	Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	Курс	Семестр
Змістових модулів – 2		1-й	2-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять – 3 год. самостійна робота – 4 год.	Ступінь вищої освіти «Бакалавр»	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	26 год.
		Практичні заняття	26 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	68 год.
		Форма контролю: екзамен	

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Філософія» належить до базової частини гуманітарного, соціального та економічного циклу основної освітньої програми бакалаврату. У системі освіти філософія займає особливе місце – вона виявляє, систематизує і критично осмислює світоглядні компоненти. Формування і розвиток сучасної світоглядно-методологічної парадигми студентської молоді неможливе без філософії як теоретичної основи людського світобачення, без розуміння філософії як життєвого завдання.

Метою курсу «Філософія» є забезпечення глибокого засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності та формування високої світоглядно-методологічної культур здобувачів.

Завданням курсу «Філософія» є розкриття глибинної, динамічної сутності філософії як основного світогляду, як системи методологічних засад осмислення світу в цілому та місця людини в ньому. У програмі окреслюється структура філософського знання, аналізується проблемне поле філософії, спільні методологічні підходи та відмінності наукового й філософського сприйняття світу, вбачається евристичний потенціал філософської рефлексії.

У результаті філософської підготовки майбутній фахівець матиме уявлення про загальну картину світобудови, про сутність, призначення і сенс життя людини, про різноманіття форм людського знання, про співвідношення раціонального й ірраціонального, віри і знання, про духовні цінності і їхнє значення в повсякденному житті людини. Він прийде до розуміння ролі філософії і науки в розвитку суспільства, усвідомить зміст взаємин природного, соціального і духовного в людині. Він зможе знайти культуру бачення проблемних ситуацій, зберігати почуття відповідальності за прийняті рішення; навчиться виражати й обґрунтовувати свою позицію ціннісного відношення до минулого, сьогодення і майбутнього.

У результаті вивчення філософії здобувачі повинні

знати:

сутність основних філософських категорій; погляди основних світових філософів; досягнення сучасної вітчизняної філософії;

вміти:

застосовувати категоріально-понятійний апарат філософії як методологічну основу для досліджень в рамках окремих дисциплін;

відрізнити прояви буденного, релігійного та наукового світоглядів та відповідно оцінювати їх; розвивати свій кругозір та виробляти в собі елементи філософського світогляду

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ

Тема 1. Предмет філософії [4, 5, 7, 8, 10, 11, 13, 15, 17, 33].

Поняття світогляду, його походження. Структура світогляду. сутність та роль у житті людини. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія. Філософія та метод Сократа. Вчення Платона про “світ ідей” та “світ речей”, пізнання, суспільство й державу. Вчення Аристотеля про форму та матерію (душу й тіло), про державу та суспільство. Антропоцентризм грецької культури. Софісти. Становлення античної діалектики. Аристотель як систематизатор античної філософії. Філософія Давнього Риму. Виникнення й розвиток нових шкіл: стоїцизму, епікуреїзму, скептицизму, неоплатонізму. Загальні риси філософії Стародавнього світу.

Тема 2. Філософія Стародавнього світу [1, 3, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 20, 26, 33].

Принципи періодизації історії філософії. Філософія Стародавнього Сходу (Індія, Китай, Єгипет, Палестина). Виникнення та поширення християнства. Головні ідеї середньовічної філософії: теоцентризм, монотеїзм, ідея боголюдини, креаціонізм, провіденціалізм, 8 ідеї заповідей, первородного гріха та воскресіння душі. Середньовічний символізм і герменевтика. Одкровення і віра. Співвідношення філософії і теології. Середньовічне розуміння природи і загальної картини світу. Специфіка середньовічної науки. Людина в середньовічній філософії, трактування її духу, душі і тіла.

Тема 3. Філософія Середньовіччя [1, 3, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 20, 26, 33].

Етапи розвитку філософії Середньовіччя в Західній Європі. Антропологізм і гуманізм філософії Відродження. Людина як творець власної природи і долі. Культ індивідуалізму і цінностей земного життя. Вільнодумство і скептицизм гуманістів Відродження, критика релігійного догматизму й аскетизму. Картина світу в епоху Відродження. Пантеїзм. Ідеї геліоцентризму і нескінченності Всесвіту. Політична філософія Відродження. Утопізм. Основні мислителі епохи: Дж.Бруно, Л.Валла, М. Кузанський, Т.Кампанелла, Л. да Вінчі, Н. Макиавеллі, М.Фічіно, Піко де Мірандола, Ф.Петрарка, Е.Роттердамський, Т.Мор.

Тема 4. Філософія Нового часу [1, 2, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 26, 33].

Експериментально-математичне природознавство – основна орієнтація філософії XVII сторіччя. Вчення Ф.Бекона про природу заблуджень. У пошуках універсального методу наукового пізнання і достовірних критеріїв істини. Філософія природи, формування механістичної картини світу. Проблема субстанції. Раціоналістична філософія Р. Декарта. Принцип “Cogito ergo sum”. “Монадологія” Г.Лейбніца. Пантеїзм Б. Спінози. Механістично-матеріалістична картини світу. Соціально-політичні ідеї і концепції Нового часу. Філософія Т. Гоббса, і Дж. Локка. Суб’єктивний ідеалізм Дж. Берклі та Д. Юма.

Тема 5. Німецька класична філософія [3, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 26, 33].

Місце німецької класичної філософії в історії філософської думки. “Коперніканський переворот” І.Канта. Обґрунтування Кантом всезагальної необхідності наукового знання. Людина як “громадянин двох світів”. Природа і свобода. Теоретичний та практичний розум. Суб’єктивний ідеалізм та діалектика Й.-Г. Фіхте. Філософія тотожності Ф.В.Й. Шеллінга. Філософська система та діалектичний метод Г.В.Ф. Гегеля. Гегель про закономірності становлення, історії, культури, людини. Тотожність буття і мислення. Антропологічний матеріалізм та гуманістична спрямованість

філософії Л. Фейербаха. Діалектика чуттєвого і раціонального. Критика релігії християнства.

Тема 6 Історія філософії України. [1, 2, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 26, 32, 33].

Давньослов'янська міфологія. Філософська думка Київської Русі. Філософія Ф. Ніцше. Проблема «надлюдини». Філософські проблеми С. Керкегора. Проблема ірраціоналізму у філософії А. Шопенгауера. Зародження екзистенціальної тенденції в філософії С. К'єркегора. «Перший позитивізм»: О. Конт, Г. Спенсер. Дж. Міль. Емпіріокритицизм: основні ідеї та причини впливу серед природознавців. Неопозитивізм та постпозитивізм. Прагматизм. Неокантіанство. «Філософія життя». «Воля до влади» та концепція «надлюдини» у філософії Ф. Ніцше. Інтуїтивізм А. Бергсона.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ

Тема 7. Особливості філософської думки кінця 19 – поч. 20 ст. [1, 3, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17].

Особливості філософської думки 19 ст. Позитивізм: сутність та еволюція. Екзистенціалізм. Сучасна картина світу. Буття як філософська проблема. Онтологія як філософське вчення про буття. Типи онтології: реалізм, матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм. Буття і небуття, буття і суще, буття і субстанція, буття і реальність. Основні онтологічні категорії: єдине і багатоманітне, ціле і частина, зміст і форма, одиничне і загальне, можливість і дійсність. Багатомірність буття: природні, соціальні, духовні форми.

Тема 8. Тенденції розвитку сучасної філософії. [5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 21, 23].

Загальна оцінка та відмінні риси сучасної філософії: етапи її становлення. Герменевтика. Філософська антропологія. Екзистенціалізм. Психологія. Загальна характеристика діалектики. Категорії діалектики: одиничне та загальне, частина та ціле, форма та зміст. Принципи діалектики: принцип системності та принцип детермінізму. Альтернативи діалектики: метафізика, софістика, релятивізм, догматизм, еkleктика.

Тема 9. Проблема систематизації філософського знання [5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 21, 23].

Проблема систематизації основних галузей філософії. Проблема структурування філософії. Принципи і основи побудови філософської теорії. Проблема виникнення свідомості: історичний і індивідуально-буттєвий аспекти. Біологічні і соціальні передумови виникнення свідомості з точки зору суспільної науки і філософії. Свідомість і самосвідомість. Структура свідомості: емоції, відчуття, сприйняття, почуття, мислення, воля, пам'ять. Суспільна свідомість і колективний інтелект. Проблема штучного інтелекту. Свідомість, свобода, творчість. Фрейдизм про співвідношення свідомого і несвідомого. Свідомість як реальність ідеального. Свідомість як суб'єктивна реальність.

Тема 10. Онтологія [2, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 17].

Сутність, проблеми і основні форми буття. Буття як філософська проблема. Онтологія як філософське вчення про буття. Типи онтології: реалізм, матеріалізм, ідеалізм, монізм, дуалізм, плюралізм. Буття і небуття, буття і суще, буття і субстанція, буття і реальність. Основні онтологічні категорії: єдине і багатоманітне, ціле і частина, зміст і форма, одиничне і загальне, можливість і дійсність. Багатомірність буття: природні, соціальні, духовні форми.

Тема 11. Гносеологія [2, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 17].

Пізнання як проблема філософії. Біологічні, психологічні і соціокультурні основи пізнавальних процесів. Індивідуальна пізнавальна діяльність: чуттєве і раціональне в

пізнанні; логіка й інтуїція; особистісне знання і досвід; розуміння. Пізнання в системі культури: місце пізнання в різних способах освоєння людиною світу – міфологічному, релігійному, містичному, практичному. Вихідні принципи теорії пізнання. Суб'єкт та об'єкт пізнання, їх взаємозв'язок. Чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне, абстрактне і конкретне, раціональне та ірраціональне. Знання, мудрість та віра. Проблема істини. Критерії істини. Проблема пізнаваності світу.

Тема 12. Соціальна філософія: філософська антропологія [3, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 17].

Поняття суспільства. Матеріалістичний та ідеалістичний підходи до розуміння суспільства. Поняття “особистість”, “індивід”, “індивідуальність”, їх співвідношення з поняттям “людина”. Феномен людської особистості. Вихідні характеристики людської особистості. Потреби особистості. Інтереси особистості. Життєва позиція особистості. Діяльність.

Тема 13. Філософія та методологія соціального та економічного пізнання [1, 2, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 16, 17].

Унікальність та універсальність феномену людини в світі. Людина, її походження, природа і зміст буття. Людина та її місце у світі як предмет філософського осмислення. Проблема походження людини; людина як продукт природної і культурної еволюції: виникнення і сутність людської свідомості. Багатомірність людської природи: її біологічні, соціальні і духовні компоненти. Людина як живий організм; біологічні основи видових, групових і індивідуальних особливостей людини. Людина як продукт соціального життя і культури: особистість людини, її свідомість і самосвідомість, потреби, інтереси, цінності. Проблема індивідуальної і соціальної свободи особи і прав людини. Духовно-екзистенційні та ціннісні аспекти і проблеми людського буття: життя і смерть, доля, добро і зло, любов, самотність, щастя, сенс життя. Проблема “іншого Я”. Поняття інтерсуб'єктивності. Проблема гуманізму, його історичні типи.

Тема 14. Діалектика [3, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 17].

Основні сфери духовного життя суспільства: ідеологічна та суспільно-психологічна, наукова, художньо-естетична, освіта та виховання. Елементи духовного життя суспільства та їх взаємозв'язок. Поняття суспільної свідомості. Суспільна свідомість і суспільне буття. Співвідношення духовного життя суспільства та суспільної свідомості. Зміст і структура суспільної свідомості, її закономірності. Діалектика науково-теоретичного і буденно-психологічного рівнів суспільної свідомості. Взаємозв'язок політичної, правової, моральної, естетичної, релігійної (атеїстичної), філософської та інших форм суспільної свідомості. Культура як специфічна соціальна реальність. Культура як спосіб життєдіяльності суспільства і процес самовідтворення людини. Правова культура. Маргінальна культура. Східна і західна моделі культури, їх взаємовпливи. Цінності в системі культури.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид заняття	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				
			годин				балів
			лек	лаб	сем. (пр.)	СР	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЕТАПИ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ							
1	Лекція 1	Предмет філософії	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 1	Предмет філософії	-	-	2	-	2
	Самостійна робота 1	Філософія, релігія та мистецтво як форми людського освосння світу	-	-	-	4	1.5
2	Лекція 2	Філософія Стародавнього світу	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 2	Філософія Стародавнього світу	-	-	2	-	2
	Самостійна робота 2	Вихідні особливості західного та східного типу філософствування	-	-	-	4	1.5
3	Лекція 3	Філософія Середньовіччя	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 3	Філософія Середньовіччя	-	-	2	-	2
	Самостійна робота 3	Здобутки філософських шкіл Середніх віків	-	-	-	4	1.5
4	Лекція 4	Філософія Нового часу	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 4	Філософія Нового часу	-	-	2	-	2
	Самостійна робота 4	Провідні ідеї Ренесансної філософії	-	-	-	4	1.5
5	Лекція 5	Німецька класична філософія	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 5	Німецька класична філософія	-	-	2	-	2
	Самостійна робота 5	Особливості філософії І. Фіхте та Ф. Шеллінга	-	-	-	4	1.5
6	Лекція 6	Західна некласична філософія	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 6	Західна некласична філософія	-	-	2	-	2
	Самостійна робота 6	Філософсько-культурологічні напрями у філософії	-	-	-	4	1.5

7	Лекція 7	Сучасна філософія	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 7	Сучасні тенденції розвитку філософії	-	-	2	-	3
	Самостійна робота 7	Українська філософія в контексті європейської	-	-	-	4	1
8-9	Самостійна робота	Підготовка до ПМК 1	-	-	-	6	-
	ПМК 1	Підсумковий контроль за змістовий модуль 1	-	-	-	-	10
Всього за змістовий модуль 1 – 62 год.			14	-	14	34	35
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ							
10	Лекція 8	Буття в історико-філософському вимірі	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 8	Буття в історико-філософському вимірі	-	-	2	-	2,5
	Самостійна робота 8	Рівні буття і їх взаємозв'язок	-	-	-	5	1
11	Лекція 9	Свідомість як філософська проблема	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 9	Свідомість як філософська проблема	-	-	2	-	2,5
	Самостійна робота 9	Проблема особистості в філософії	-	-	-	5	1
12	Лекція 10	Філософська теорія пізнання	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 10	Філософська теорія пізнання	-	-	2	-	2,5
	Самостійна робота 10	Альтернативи діалектики	-	-	-	5	2
13	Лекція 11	Людина та її буття як предмет філософії	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 11	Людина та її буття як предмет філософії	-	-	2	-	2,5
	Самостійна робота 11	Проблема сенсу життя у філософії	-	-	-	5	2
14	Лекція 12	Суспільство, природа, майбутнє	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 12	Суспільство, природа, майбутнє	-	-	2	-	2,5
	Самостійна робота 12	Проблема взаємин суспільства й природи	-	-	-	5	2
15	Лекція 13	Суспільство, природа, майбутнє	2	-	-	-	-

	Практичне заняття 13	Суспільство, природа, майбутнє	-	-	2	-	2.5
	Самостійна робота 13	Філософія і майбутнє людства	-	-	-	5	2
16–17	Самостійна робота	Підготовка до ПМК 2	-	-	-	4	-
	ПМК 2	Підеумковий контроль за змістовий модуль 2	-	-	-	-	10
<i>Всього за змістовий модуль 2 – 58 год.</i>			<i>12</i>	<i>-</i>	<i>12</i>	<i>34</i>	<i>35</i>
<i>Екзамен</i>							<i>30</i>
<i>Всього з навчальної дисципліни – 120 год.</i>							<i>100</i>

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ №1

1. Дайте визначення світогляду як духовно-практичного освоєння світу людиною.
2. Назвіть та охарактеризуйте історичні типи світогляду.
3. Розкрийте причини виникнення філософії.
4. Охарактеризуйте філософію як одвічно-діяльну любов людини до мудрості. Розкрийте Ваше розуміння мудрості.
5. Охарактеризуйте міфологічний тип світогляду.
6. Охарактеризуйте релігійний тип світогляду.
7. Охарактеризуйте науково-філософський тип світогляду.
8. Обґрунтуйте Ваше розуміння предмету і функцій філософії як форми суспільної свідомості.
9. Розкрийте предмет філософії та розгляньте його історичну зміну.
10. Розкрийте взаємозв'язок філософії та світогляду. В чому полягає світоглядна функція філософії?
11. Визначте, в чому полягає гносеологічна функція філософії та покажіть взаємозв'язок філософії та науки.
12. Визначте, в чому полягає методологічна функція філософії.
13. Визначте, в чому полягає культурно-виховна функція філософії та покажіть взаємозв'язок філософії та культури.
14. Визначте, в чому полягає гуманістична орієнтація філософії.
15. Розкрийте зміст основного питання філософії.
16. Визначте, в чому полягає проблема методу в філософії та покажіть взаємозв'язок діалектики та метафізики.
17. Поясніть причини єдності та багатоманітності історико-філософського процесу.
18. Охарактеризуйте основні філософські школи Стародавньої Індії.
19. Охарактеризуйте філософські школи Стародавнього Китаю.
20. Зазначте соціальні передумови виникнення філософії в стародавній Греції.
21. Розкрийте зміст принципу космоцентризму у давньо-грецькій філософії.
22. Порівняйте ідеї грецьких натурфілософів щодо першооснови всього сушого.
23. Розгляньте проблему людини у філософському вченні Сократа.
24. Проаналізуйте вчення Платона про ідеї, його етичні та соціологічні погляди.
25. Розкрийте основні ідеї філософії Арістотеля.
26. Порівняйте уявлення про державу Платона та Арістотеля.
27. Розкрийте особливості елліністичної філософії. Охарактеризуйте філософські школи епікуреїзму, стоїцизму та скептицизму.
28. Охарактеризуйте сутність та основні риси філософії Середньовіччя.
29. Визначте особливості розвитку філософії Середньовіччя: патристика, апологетика, схоластика, містика.
30. Охарактеризуйте специфіку антропоцентризму філософії доби Відродження.

31. Поясніть зміст основних принципів філософії доби Відродження: антропоцентризм, геліоцентризм, пантеїзм.
32. Порівняйте соціальні утопії доби Відродження (Т. Мор, Т. Кампанелла).
33. Розкрийте сутність філософських поглядів Ф. Бекона.
34. Дайте оцінку значенню раціоналізму Р. Декарта для подальшого розвитку філософії.
35. Дайте оцінку основним гносеологічним та соціологічним ідеям Т. Гоббса.
36. Проаналізуйте основні положення сенсуалізму Дж. Локка.
37. Назвіть та прокоментуйте основні ідеї філософії Б. Спінози.
38. Розкрийте основні положення вчення Г. Лейбніца про монади.
39. Визначте соціальний ідеал філософії Просвітництва. Поясніть відмінність філософських поглядів Вольтера і Ж.-Ж. Руссо.
40. Охарактеризуйте основні положення французького матеріалізму XVIII ст. (Ламетрі, Дідро, Гельвецій, Гольбах).
41. Розкрийте основні ідеї німецької класичної філософії.
42. Проаналізуйте основні філософські ідеї І. Канта.
43. Охарактеризуйте етичну концепцію І. Канта.
44. Викажіть критичні зауваження стосовно основних положень суб'єктивного ідеалізму І. Канта.
45. Покажіть взаємозв'язок діалектики та принципу історизму в філософії Г. Гегеля.
46. Розкрийте сутність протиріччя між системою і методом у філософії Г. Гегеля.
47. Охарактеризуйте антропологічний принцип філософії Л. Фейєрбаха.
48. Назвіть та дайте оцінку основним ідеям філософії марксизму.
49. Поясніть сутність матеріалістичного розуміння історії.
50. Дайте загальну характеристику сучасної західної філософії.
51. Охарактеризуйте позитивізм і його історичні форми.
52. Визначте основні положення «філософії життя» Ф. Ніцше.
53. Охарактеризуйте філософію екзистенціалізму.
54. Охарактеризуйте концепцію екзистенціалізму Ж.-П. Сартра.
55. Визначте особливості філософської думки в Україні.
56. Охарактеризуйте філософські ідеї в Україні XX ст.
57. Оцініть значення «практичної філософії» Г. Сковороди для сьогодення.
58. Розкрийте сутність проблеми людини в філософських роздумах Г. Сковороди.
59. Проаналізуйте вчення про «сродну працю» Г. Сковороди.
60. Розкрийте сутність концепції кордоцентризму Г. Сковороди.
61. «Філософія серця» П. Юркевича.
62. Визначте характерні риси української ментальності.
63. Дайте власну оцінку вчення про ноосферу В. І Вернадського.
64. Дайте оцінку соціально-філософським поглядам Т. Шевченка, М. Драгоманова, Л. Українки, І. Франка.

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ №2

- Розкрийте особливості свідомості як вищої форми відображення.
65. Поясніть сутність філософського вчення про свідомість.
  66. Поясніть, в чому полягає суспільна сутність свідомості.
  67. Розкрийте взаємозв'язок свідомості і мови.
  68. Розкрийте філософський смисл проблеми буття.
  69. Дайте визначення поняттю субстанції. Дослідіть як воно змінювалось в історії філософії.
  70. Дайте поняття категорії матерії у філософському розумінні.
  71. Розкрийте сутність категорії руху як способу існування об'єктивної та суб'єктивної реальності.
  72. Охарактеризуйте філософські та природничо-наукові концепції простору та часу.
  73. Розкрийте взаємозв'язок філософських категорій руху та розвитку, прогресу і регресу.
  74. Дайте визначення поняттю науки, розкрийте її функції.
  75. Поясніть, у чому проявляється специфіка наукового пізнання.
  76. Розкрийте роль науки у прогнозуванні й вирішенні глобальних проблем сучасності.
  77. Порівняйте форми чуттєвого та логічного пізнання. Розкрийте їх роль у науковому пізнанні.
  78. Назвіть основні положення філософського вчення про істину.
  79. Дайте типологію та розкрийте сутність методів наукового пізнання.
  80. Розкрийте зміст основних категорій діалектики та обґрунтуйте їх пізнавальну роль.
  81. Розкрийте сутність практики як способу людського буття у природному і соціальному світі.
  82. Розкрийте сутність та охарактеризуйте структуру способу матеріального виробництва.
  83. Охарактеризуйте структуру та сутність суспільної свідомості.
  84. Поясніть, у чому полягає філософське розуміння суспільства.
  85. Дайте оцінку суспільству як системі, що саморозвивається.
  86. Розкрийте філософські концепції сенсу життя.
  87. Розкрийте сутність людини з погляду філософії.
  88. Розкрийте єдність біологічного й соціального в людині.
  89. Покажіть генезис філософських поглядів про людину.
  90. Розкрийте зміст ідеї та ідеалу цілісної людини.
  91. Розкрийте особливості проблеми сенсу, цінності людського життя та його відображення в духовному досвіді людства.
  92. Охарактеризуйте суспільство як систему.
  93. Охарактеризуйте духовне буття людини та суспільства.
  94. Охарактеризуйте матеріальне буття людини та суспільства.

95. Поясніть, як співвідносяться закони природи й суспільства.
96. Поясніть, чому полягає сутність формаційного та цивілізаційного підходів до суспільного розвитку.
97. Дайте визначення поняттю суспільного прогресу, розкрийте його сутність та критерії.
98. Розкрийте сутність глобальних проблем сучасності.
99. Розкрийте значення соціального прогнозування і передбачення майбутнього.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Введение в философию : Учебник : В 2 ч. / Под ред. И. Т. Фролова. – М., 1990.
2. Петрушенко В. Л. Філософія : Курс лекцій. – К., Львів, 2001.
3. Троїцька Т. С. Філософія : навч. посіб. – Мелітополь, 2008.
4. Философия: учеб. для высших учеб. завед. / за ред. В. П. Кохановский. – Ростов-на-Дону, 1998.
5. Філософія : Підручник / За ред. М. І. Горлача, В. Г. Кременя, В. К. Рибалка. – Харків, 2000.
6. Філософія : Підручник / Под ред. І. Ф. Надольного. – К., 2001.
7. Філософія. Світ людини. Курс лекцій: навч. посібник / В. Г. Табачковський та інш. – К., 2004.
8. Філософія: Логос, Софія, Розум: підруч. для студ-тів вищих навч. закладів / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – К., 2007.
9. Філософія: навч. посіб. / за ред. І. Ф. Надольного. – К., 1998.
10. Філософія: підручник для вищої школи / І. В. Бичко та інш. – К., 2001.
11. Філософія: навчальний посібник-практикум / О. Г. Волков, А. М. Землянський, Р. І. Олексенко, Є. М. Рябенко. – Мелітополь, 2017.
12. Філософія: підручник / Г. А. Заїченко та інш. – К., 1995.

Допоміжна

1. Адресюк Б. На шляху до громадянського суспільства: Європейський контекст суспільнополітичного розвитку України. – К., 2000.
2. Алмонд Г., Верба С. Гражданская культура и стабильность демократии // Политические исследования. – 1992. – № 4.
3. Аристотель. Политика. Афинская полития. – Т. 4. – М., 1997.
4. Білоус А. Політичні партії України -К., 2000.
5. Вишняк О.І . Електоральна соціологія: історія, теорії, методи. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2000. – 310 с.
6. Карасевич А. Київська Русь: історія політичної думки та її джерела. – К., 2002.
7. Колодій А. Нація як суб'єкт політики. – Львів. 1996.
8. Костенко Н. Мас-медіа у виборах: Ціннісні орієнтації політичної сфери // Політична думка. – 1999. – № 17.
9. Кошелюк М.Е. Технологии политических выборов. – 2-е изд., перераб. и доп. – СПб.: Питер, 2004. – 239 с.
10. Макиавелли Н. Государь. Антология мировой политической мысли: В 5 т. / Отв. ред. Т. А. Алексеева. – М., 1997. Т. 1., С. 252–265.

11. Основи демократії: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Авт. колектив: М. Бессонова, О. Бірюков, С. Бондарук та ін.; За заг. ред. А. Колодій; М-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти АПН України, К.: вид-во „Ай Бі“, 2002. – 684 с.
12. Петрикова Є. Деякі аспекти формування іміджу політичного лідера // Політичний менеджмент. – 2004. – №2.
13. Платон. Государство. Антология мировой политической мысли: В 5 т. / Отв. ред. Т. А. Алексеева. М., 1997. Т. 1. С. 85–105.
14. Політологічний словник. – Харків, 1998.
15. Полторак В.А. Политический маркетинг: Учеб. пос. – Днепропетровск: Издательство ДАУБП, 2001. – 96 с.
16. Рябов С. Подітологія: Словник термінів і понять. – К., 1996.
17. Сурмин Ю.П., Туленков Н.В. Теория социальных технологий: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 2004. – 608 с.; ил. – Библиогр. в конце части.
18. Чиркин В.Е. Государственное управление. – М.: Юристъ, 2002.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ТДАТУ, м. Мелітополь, пр. Б. Хмельницького, 18.
2. Бібліотека М. Лермонтова, пл. Перемоги, 1.
3. Освітній портал портал ТДАТУ: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Точка доступу: <http://op.tsatu.edu.ua/my/>
4. Науково-технічна бібліотека ТДАТУ: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Точка доступу: <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
5. Сайт кафедри суспільно-гуманітарних наук ТДАТУ: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Точка доступу: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/>